

Гедікова Наталя Пилипівна

Демократія та електронна демократія: сутність, стан, перспективи розвитку

УДК 321.7

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2021-3.6>

Гедікова Наталя Пилипівна
доктор політичних наук, професор,
професор кафедри політичних
наук і права
Південноукраїнського національного
педагогічного університету
імені К.Д. Ушинського
вул. Старопортофранківська, 26,
Одеса, Україна

Стаття орієнтована на політичний аналіз проблеми життєздатності сучасної демократії та дослідження концепції електронної демократії, яка побудована на основі застосування нових інформаційно-комунікаційних технологій в отриманні та поширенні інформації, політичній дискусії, ухваленні суспільно-політичних рішень. Встановлено, що, по суті, криза є природним станом демократії, вона існує та розвивається завдяки своїм кризам і в цих умовах принципи, інструменти та механізми її здійснення отримують суттєві зміни відповідно до вимог часу та прогресивного розвитку цивілізації, які переважають демократичні інститути, змінюють кон'юнктуру динаміки та спрямованості соціального прогресу.

На основі аналізу теоретичних підходів і міжнародних нормативних документів, зокрема Резолюції 1653 (2009) «Електронна демократія» і Рекомендації СМ/Рес(2009)1 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам про електронну демократію (e-демократія), аналізуються сутнісні характеристики електронної демократії, на основі останнього документа здійснено порівняльний аналіз сукупності принципів електронної демократії та загальноновизнаних принципів демократії на предмет їхньої співмірності. Визначається, що електронна демократія перебуває в тісному зв'язку з демократією, за своєю суттю вона не суперечить принципам демократії та забезпечує громадянам реалізацію своїх прав у конституційно визначених положеннях щодо народовладдя та безпосереднього або представницького здійснення народом влади, що належить їй.

Доведено, що електронна демократія є еволюційним кроком розвитку демократії із застосуванням нових інформаційно-комунікаційних технологій, відповідно до цього пропонується електронну демократію розглядати як інструмент демократії, який покликаний сприяти подальшому розвитку демократії та вдосконаленню демократичних інститутів.

Ефективність розвитку і впровадження інструментів електронної демократії в окремо взятій державі залежить від форми державного правління, типу політичного режиму, рівня розвитку технічної інфраструктури та інформаційного суспільства, ступеня захисту та можливості забезпечення інформаційної безпеки, рівня грамотності та свідомості громадян, публічної довіри, можливостей доступу до сучасних засобів комунікації окремих категорій населення, спроможності держави утримувати, розширювати можливості та спектр застосування інформаційно-комунікаційних технологій тощо.

Ключові слова: демократія, електронна демократія, демократичні інститути, принципи демократії, інформаційно-комунікаційні технології.

Вступ. Основним механізмом забезпечення ефективності демократичної моделі державного управління є участь громадян у процесі державотворення і в усіх сферах суспільного життя. Протягом останнього десятиріччя швидкий розвиток сучасних комунікативних систем, поява нових інформаційно-комунікаційних технологій і соціальних мереж зумовили виникнення нових форм діяльності та участі громадян у політичних і публічних справах і надали їм широкі можливості для здійснення цього права. За умов демократії ці можливості забезпечує електронна демократія.

Мета та завдання. Стаття має на меті дослідити сутність, сучасний стан і перспективи розвитку демократії та електронної демократії на основі міжнародних документів і теоретичного визначення. Зазначена мета зумовила такі завдання: з'ясувати сутнісний зміст і стан демократії та електронної демократії; визначити характер їх співвідношення; окреслити загрози й перспективи їх розвитку в сучасних умовах.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та розв'язання поставлених завдань

було використано такі загальнонаукові методи дослідження: аналітичний і порівняльний методи й метод структурно-функціонального аналізу.

Результати. Нині багато дослідників фіксує кризу демократії як форми правління від імені і в інтересах народу, як принципу (моделі) побудови держави, який передбачає формування необхідних умов, що забезпечують гідне людині існування. Водночас сумніву піддаються самі засади демократії, її значимість для подальшого суспільно-політичного й державно-правового розвитку країн. Серед вагомих чинників (факторів) XXI століття, які впливають на кризовий стан демократії, науковці, фахівці-практики й експерти в різних галузях знань називають конфлікти і протиріччя на міжнародному, регіональному і національному рівнях, в основі яких лежать несумісні інтереси й прагнення, розбіжності в системі цінностей, цілей; порушення балансу в певній сфері або її підвиді; світову економічну кризу; загострення між-етнічних, міжконфесійних, міжнародних і міждержавних відносин; великі масштаби міжнародних міграційних потоків населення з менш розвинених

країн до розвинених країн Європи; політичну поляризацію та формування мультиполярного світу, які виникають на тлі політичних конфронтацій між розвиненими державами; посилення антидемократичних тенденцій у світі; досягнення науково-технічного прогресу; пандемію COVID-19 як найбільш системний виклик сучасності та інші.

Зокрема, президент міжнародної правозахисної неурядової організації "Freedom House" М. Абрамовіц у звіті цієї організації під назвою «Свобода у світі 2018: криза демократії» зазначає: «Демократія перебуває в кризі. Цінності, які вона втілює, – особливо право обирати лідерів на вільних і чесних виборах, свобода преси та верховенство права – зазнають нападу та занепаду у всьому світі» [13]. На його думку, довгий перелік тривожних подій у всьому світі сприяв світовому спаду в 2017 році, але, мабуть, найбільш вражаючим був прискорений вихід США з історичної відданості просуванню та підтримці демократії, що було зумовлено потужним викликом авторитарних режимів, руйнуванням демократичних норм у межах самих Сполучених Штатів. О. Барабаш у статті «Криза демократії та складнощі лібералізму: причини виникнення, механізми та перспективи розвитку», аналізуючи щорічні звіти організації "Freedom House" 2018 р. і 2019 р., у яких зафіксовано поглиблення тенденції до зменшення рівня демократичності в сучасному світі, констатує, що «криза демократії пов'язується зі зміною балансу сил на глобальному рівні» [2, с. 103]. На його думку, криза демократії виникла саме через сполучення змістовності лібералізму з його невизначеністю щодо колективних ідентичностей минулого й сучасності та демократією як процесом із толерантністю щодо множинності інтересів й можливості законного їх представлення й обстоювання [2, с. 106]. А. Акімов вважає, що «традиційне розуміння демократії стає непридатним до суспільства, яке існує та функціонує в світі глобальних постіндустріальних комунікацій на базі стрімких інформаційних технологій, що розвиваються» [1, с. 23]. Прояв таких тенденцій автор, який цитується, пов'язує з появою такого феномену, як «електронна демократія».

Можна наводити й інші судження стосовно кризи демократії, але суть питання полягає в осмисленні подібних гіпотез і їх об'єктивному оцінюванні. Так, можна говорити про те, що демократія як форма правління і тип політико-правового режиму держави (або її загальновідомі форми) на певному етапі історичного розвитку в тій чи іншій країні припинила посідати лідируючі позиції, а альтернативою їй став авторитарний режим, зокрема, нині яскравим прикладом є Китайська Народна Республіка, Російська Федерація та Республіка Білорусь. У питанні прояву цих тенденцій можемо наводити значну кількість причин, але основна полягає в тому, що суб'єкти, які використовували її в умовах

конкретної реальності, не завжди могли скоординувати свої дії адекватно до теорії та практики самої демократії, і на цьому ґрунті виробити нові принципи, інструменти й механізми її реалізації. Отже, від початку необхідно ставити питання про критику масової діяльності, її окремих груп і осіб.

Як свідчить практика, наукові пізнання, що були піддані безперервному оновленню, доповненню й коригуванню, представляють той феномен, який постійно перебуває в процесі розвитку та вдосконалення. Про що, власне, свідчить увесь процес розвитку демократії – як у теоретичному, так і у практичному її застосуванні. Отже, «криза» та інші подібні тенденції, які мають місце в самій демократії та демократичних інститутах, треба розглядати як відправну точку процесу модернізаційних змін як у ній самій, так й у відношеннях до неї і формування нових інструментів її реалізації, зокрема, йдеться про електронну демократію.

Теоретичні основи концепції та емпіричні дослідження електронної демократії розглядалися у працях відомих зарубіжних учених, таких як: Р. Гібсон, Р. Катц, С. Коулман і П. Норріс, Дж. Несбіт і П. Ебурдін, М. Порат, Т. Стоуньєр та багато інших.

У сучасній українській науковій літературі пропонуються різні підходи щодо визначення поняття «електронна демократія». Воно весь час оновлюється тими, хто рефлексує на цю тему. Наприклад, А. Митко вважає, що електронна демократія – це демократія, основана на використанні мережевих комп'ютерних технологій, механізм забезпечення політичної комунікації, що сприяє реалізації принципам народовладдя та дає змогу провести політичну організацію відповідно до реальних потреб інформаційного суспільства [9, с. 133]. Схожої думки дотримується й О. Баранов, який на основі аналізу визначень термінів «демократія» та «інформаційне суспільство», запропонував таку дефініцію: «електронна демократія – це демократія, для якої значно підвищується ефективність демократичних інститутів, демократичних процесів і поширення демократичних цінностей за умови застосування різноманітних інструментів, що базуються на максимальному використанні інформаційних комп'ютерних технологій» [3, с. 33]. На думку П. Клімушина та Д. Спасібова, електронну демократію варто розглядати як «механізм суспільно-політичної комунікації влади і суспільства, який найбільшою мірою відповідає потребам сучасного інформаційного суспільства» [5, с. 54]. А. Пономаренко і Д. Ковальов вважають, що «електронна демократія (е-демократія) – це спосіб здійснення прямої демократії, що характеризується використанням інформаційно-комунікаційних технологій як основного засобу для розширення можливостей кожного громадянина в розв'язанні справ державного і місцевого значення» [10, с. 13].

Отже, загалом погоджуючись із думкою багатьох учених про те, що єдиного загальновизначеного визначення терміна «електронна демократія» немає, зазначимо, що більшість сучасних українських дослідників віддає перевагу термінологічному визначенню цього поняття, наведеному в Концепції розвитку електронної демократії в Україні [6].

У вітчизняних наукових джерелах, присвячених питанням електронної демократії, висловлюються різні підходи щодо її сутності, зокрема її розглядають як самостійну форму демократії [8], спосіб здійснення прямої демократії [7; 10], форму політичної організації [1], механізм суспільно-політичної комунікації [4; 5; 9] тощо.

Зважаючи на викладене, зазначимо, що, по-перше, електронна демократія перебуває в тісному зв'язку з демократією; по-друге, електронна демократія є інструментом демократії. З метою підтвердження своєї позиції звернімося до міжнародних правових джерел. Так, електронна демократія як інтегральна частина інформаційного суспільства широко розглядається у спеціальних документах Парламентської асамблеї Ради Європи, а саме в Резолюції 1653 (2009) «Електронна демократія» [12] та Рекомендації CM/Rec(2009)1 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам про електронну демократію (е-демократія) [14].

Зокрема, у Резолюції 1653 (2009) «Електронна демократія» зазначається, що електронну демократію (е-демократію) не варто розглядати як інструмент, який замінює представницьку демократію партисипативною. Допускається, що системи представницької демократії природним чином можуть бути доповнені елементами демократії партисипативної. Проте це повинно бути рішенням суспільства, а зовсім не обов'язково наслідком застосування ІКТ. У документі констатується, що електронна демократія це насамперед демократія, а не технічне досягнення, а самі електронні інструменти можуть бути дуже корисні для зміцнення традиційної представницької демократії та підвищення її якостей [13, с. 90].

У Рекомендації CM/Rec(2009)1 зазначається: «Електронна демократія є однією з кількох стратегій підтримки демократії, демократичних інститутів і демократичних процесів і поширення демократичних цінностей. Вона є додатковою, доповнює та взаємопов'язана з традиційними процесами демократії. Кожен процес має свої переваги: жоден не є загальноприйнятим» [14, с. 4].

Нині ця Рекомендація є єдиним міжнародним документом, у якому викладено ключові принципи, рамки та рекомендації щодо електронної демократії, які мають враховувати зацікавлені сторони запроваджуючи або вживаючи заходів для вдосконалення електронної демократії. Спираючись на її зміст, зазначимо, що вона регламентує головну

мету електронної демократії, яка полягає в електронній підтримці демократії та розглядає її як інструмент впровадження принципів демократії і прав людини, які зазначаються в самому документі, а також встановлені в інших міжнародних документах, зокрема документах Ради Європи.

На підставі аналізу принципів електронної демократії, викладених у Рекомендації CM/Rec(2009)1, у якій концентровано зосереджене концептуальне їх бачення, констатуємо, що вони є співмірними із загальновищезгаданими принципами демократії, які є загальним підґрунтям для всіх держав із демократичним державно-політичним режимом: народний суверенітет; народовладдя; представництво; субсидіарність; народне волевиявлення; періодичність проведення виборів; вільні вибори; активне і пасивне виборче право; поділ і децентралізація влади; правова держава; верховенство права; прозорість, відкритість і підзвітність демократичних інститутів; права людини та громадянські свободи, обов'язки і відповідальність; рівність; пріоритет інтересів більшості з урахуванням інтересів меншості; політичний плюралізм; гласність і врахування громадської думки та інше.

Отже, за своєю суттю електронна демократія не суперечить принципам демократії, вона забезпечує громадянам реалізацію своїх прав у конституційно визначених положеннях щодо народовладдя та безпосереднього або представницького здійснення народом влади, що належить йому.

Як надмірна, не регульована демократія, так і електронна демократія може викликати загрозу для демократичних інститутів, національної та міжнародної безпеки.

Висновки. Демократія з моменту свого зародження й теоретичного обґрунтування починаючи з часів античності періодично піддавалась критиці, а також наводились аргументи щодо її кризи. По суті, криза є природним станом демократії. Вона існує та розвивається завдяки своїм кризам і в цих умовах принципи, інструменти та механізми її здійснення отримують суттєві зміни відповідно до вимог часу та прогресивного розвитку цивілізації, які перезавантажують демократичні інститути, змінюють кон'юнктуру динаміки та спрямованості соціального прогресу. Зі свого боку, такі тенденції приводять до зміни у світогляді попередніх оцінок і створення елементів і структур нового світобачення з метою перетворення реальності, яка оточує людину, та сталого розвитку.

Електронна демократія є еволюційним кроком розвитку демократії із застосуванням нових інформаційно-комунікаційних технологій. Отже, електронну демократію потрібно розглядати як інструмент демократії, який покликаний сприяти подальшому розвитку демократії та вдосконаленню демократичних інститутів. Головна мета електронної демократії полягає в тому, щоб «зміц-

нити діалог і співпрацю між органами публічної влади та громадянським суспільством у процесі ухвалення рішень, зменшуючи віддаленість між ними на національному та місцевому рівнях» [11].

Ефективність розвитку та впровадження інструментів електронної демократії в окремо взятій державі залежить від форми державного правління, типу політичного режиму, рівня розвитку технічної інфраструктури та інформаційного суспільства, ступеня захисту та можливості забезпечення інформаційної безпеки, рівня грамотності та свідомості громадян, публічної довіри, можливостей доступу до сучасних засобів комунікації окремих категорій населення, спроможності держави утримувати, розширювати можливості та спектр застосування інформаційно-комунікаційних технологій тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Акімов А.В. Електронна демократія як альтернативна форма управління в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. Серія: Державне управління. 2018. Т. 29 (68). № 3. С. 23–27.
2. Барабаш О.В. Криза демократії і складнощі лібералізму: причини виникнення, механізми та перспективи розвитку. *Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2019. № 2(41). С. 103–117.
3. Баранов О.А. Правові проблеми «електронної демократії». *Інформація і право*. 2017. № 1(20). С. 28–38.
4. Жовнірчик Я.Ф., Квасюк В.В. Електронне врядування та електронна демократія стосовно децентралізації в Україні: стратегії реалізації та розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 1. С. 105–113.
5. Климушин П.С., Спасибов Д.В. Механізми електронного управління в інформаційному обществі : монографія / под ред. А.В. Радченко. Харків : Издательство ХарПИ НАГУ «Магістр», 2017. 124 с.
6. Концепція розвитку електронної демократії в Україні : розпорядження Кабінету міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 797-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-%D1%80/print> (дата звернення: 03.05.2021).
7. Краснопольська Т.М., Милосердна І.М. Компоненти електронної демократії в умовах переходу до електронного правління. *Актуальні проблеми політики*. 2020. Вип. 66. С. 58–64.
8. Куфтирєв П.В. Юридичний зміст поняття електронної демократії. *Актуальні проблеми держави і права* : зб. наук. пр. Вип. 83 / редкол.: Г.І. Чанишева (голов. ред.) та ін. Одеса : Гельветика, 2019. С. 92–99.
9. Митко А. Демократія електронна. *Політологія*: навчальний енциклопедичний словник довідник для студентів ВНЗ I–IV рівнів акредитації / за наук. ред. Н.М. Хоми [В.М. Денисенко, О.М. Сорба, Л.Я. Угрин та ін.], 2-ге вид., стереотип. Львів : Новий Світ – 2000, 2015. С. 133–134.
10. Пономаренко А.Б., Ковальов Д.В. Е-демократія як спосіб здійснення прямої демократії. *Політичне життя*. 2017. № 1–2. С. 9–15.
11. Проект Ради Європи «Сприяння участі громадян у демократичному процесі прийняття рішень

в Україні». URL: <https://donors.decentralization.gov.ua/project/pcpdd> (дата звернення: 03.05.2021).

12. Резолюція 1653 (2009) «Електронна демократія» : прийнята Парламентською асамблеєю Ради Європи 30.01.2009 р. (9 засідання). *Сесія 2008г. Перва часть 26–30 января 2009г. Документы, приняты Ассамблеей. Предварительное издание*. Парламентская асамблея, 2009. С. 89–94. URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680630d7d> (дата звернення: 03.05.2021).

13. Abramowitz M.J. Freedom in the World 2018. Democracy in Crisis. *Free-dom House: site*. URL: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2018/democracy-crisis> (дата звернення: 03.05.2021).

14. Recommendation CM/Rec(2009)1 of the Committee of Ministers to member states on electronic democracy (e-democracy) : Adopted by the Committee of Ministers on 18 February 2009 at the 1049th meeting of the Ministers' Deputies. URL: https://www.coe.int/t/dgap/democracy/Activities/GGIS/CAHDE/2009/RecCM2009_1_and_Accomp_Docs/Recommendation%20CM_Rec_2009_1E_FINAL_PDF.pdf (дата звернення: 03.05.2021).

REFERENCES:

1. Akimov A.V. (2018). Elektronna demokratsiia yak alternatyvna forma upravlinnia v Ukraini [E-democracy as an alternative form of government in Ukraine]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho*. Serii: Derzhavne upravlinnia. T. 29 (68). № 3. S. 23–27. [in Ukrainian].
2. Barabash O.V. (2019). Kryza demokratsii i skladnoshchi liberalizmu: prychny vynyknennia, mekhanizmy ta perspektyvy rozvytku [The crisis of democracy and the complexities of liberalism: causes, mechanisms and prospects for development]. *Visnyk NluU imeni Yaroslava Mudroho*. Serii: Filosofiia, filosofiia prava, politolohiia, sotsiolohiia. № 2(41). P. 103–117. [in Ukrainian].
3. Baranov O.A. (2017). Pravovi problemy "elektronnoi demokratsii" [Legal problems of "e-democracy"]. *Informatsiia i pravo*. № 1(20). P. 28–38. [in Ukrainian].
4. Zhovnirchuk Ya.F., Kvasiuk V.V. (2020). Elektronne vriaduvannia ta elektronna demokratsiia stosovno detsentralizatsii v Ukraini: stratehii realizatsii ta rozvytku [E-government and e-democracy in relation to decentralization in Ukraine: implementation and development strategies]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. № 1. P. 105–113. [in Ukrainian].
5. Klymushyn P.S., Spasyov D.V. (2017). Mekhanyzmy elektronnoho upravleniia v ynfomatysionnom obshchestve [Mechanisms of electronic management in the information society] : monohrafyia / pod red. A.V. Radchenko. Kharkiv: HarRI NAGU Publishing House "Master". 124 p. [in Ukrainian].
6. Kontseptsiiia rozvytku elektronnoi demokratsii v Ukraini [The concept of e-democracy development in Ukraine] : rozporiadzhennia Kabinetu ministriv Ukrainy vid 08.11.2017 r. № 797-p. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-%D1%80/print> (дата звернення: 03.05.2021). [in Ukrainian].
7. Krasnopolska T.M., Myloserdna I.M. (2020). Komponenty elektronnoi demokratsii v umovakh perekhodu do elektronnoho pravlinnia [Components of

e-democracy in the transition to e-government]. *Aktualni problemy polityky*. Vyp. 66. S. 58–64. [in Ukrainian].

8. Kuftyriev P.V. (2019). Yurydychnyi zmist poniatia elektronnoi demokratii. Aktualni problemy derzhavy i prava [Legal meaning of the concept of e-democracy. Current issues of state and law] : zb. nauk. pr. Vyp. 83 / redkol.: H.I. Chanysheva (holov. red.) ta in. Odesa : Helvetica. P. 92–99. [in Ukrainian].

9. Mytko A. (2015). Demokratsiia elektronna [Electronic democracy]. *Politolohiia: navchalnyi entsyklopedychnyi slovnyk dovidnyk dlia studentiv VNZ I–IV rivniv akredyt. / Za nauk. red. N.M. Khomy [V.M. Denysenko, O.M. Sorba, L.Ya. Uhryn ta in.], 2-he vyd., stereotyp. Lviv : “New World – 2000”. P. 133–134. [in Ukrainian].*

10. Ponomarenko A.B., Kovalov D.V. (2017). E-demokratsiia yak sposib zdiisnennia priamoj demokratii [E-democracy as a way to implement direct democracy]. *Politychne zhyttia*. № 1–2. S. 9–15. [in Ukrainian].

11. Proekt Rady Yevropy “Spryiannia uchasti hromadian u demokratychnomu protsesi pryiniattia rishen v Ukraini” [Council of Europe Project “Promoting Citizen Participation in the Democratic Decision-Making Process in Ukraine”]. URL: <https://donors.decentralization.gov.ua/project/pcpdd> (дата звернення: 03.05.2021).

12. Rezoliutsiia 1653 (2009) “Elektronna demokratsiia” [Resolution 1653 (2009) “Electronic democracy”]: pryiniata Parlamentskoiu asambleiu Rady Yevropy 30.01.2009 r. (9 zasidannia). *Sessyia 2008 h. Pervaia chast 26-30 yanvara 2009 h. Dokumenty, pryiniatyte Assambleei. Predvartelnoe yzdanye. Parlamentskaia asambleia*. P. 89–94. URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680630d7d> (дата звернення: 03.05.2021).

13. Abramowitz M.J. Freedom in the World 2018. Democracy in Crisis [Abramowitz M.J. Freedom in the World 2018. Democracy in Crisis]. [Elektronnyi resurs]. *Free-dom House: site*. URL: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2018/democracy-crisis> (дата звернення: 03.05.2021).

14. Recommendation CM/Rec(2009)1 of the Committee of Ministers to member states on electronic democracy (e-democracy) [Recommendation CM/Rec(2009)1 of the Committee of Ministers to member states on electronic democracy (e-democracy)] : Adopted by the Committee of Ministers on 18 February 2009 at the 1049th meeting of the Ministers Deputies. URL: https://www.coe.int/t/dgap/democracy/Activities/GGIS/CAHDE/2009/RecCM2009_1_and_Accomp_Docs/Recommendation%20CM_Rec_2009_1E_FINAL_PDF.pdf (дата звернення: 03.05.2021).

Democracy and e-democracy: essence, state and development prospects

Hedikova Natalia Pylypivna

PhD in Political Sciences, Professor,
Professor at the Department
of Political Science and Law
South Ukrainian National Pedagogical
University named after K.D. Ushynsky
Staroportofrankivska str., 26,
Odesa, Ukraine

The article focuses on the political analysis of the viability of modern democracy and the study of the concepts of e-democracy, which is based on the using of new information and communication technologies in obtaining and disseminating information, political discussion, socio-political decision-making.

It is established that the crisis is essentially a natural state of democracy, it exists and develops due to its own crises in these conditions, the tools and mechanisms of its creation are significantly changed in accordance with the possibilities of time and progressive development of civilization, overloading democratic institutions dynamics and direction of social progress. The article is analyzed of theoretical approaches and international normative documents, in particular Resolution 1653 (2009) “E-Democracy” and Recommendation CM / Rec (2009) 1 of the Committee of Ministers of the Council of Europe on e-democracy and the essential characteristics of national democracy. On the basis of the last document it is carried out the comparative analysis of set of principles of electronic democracy and generally accepted principles of democracy on a subject of their cooperation. It is defined that e-democracy is closely linked to democracy, in essence it shouldn't contradict the principles of democracy and ensure that citizens exercise their rights in the constitutionally defined provisions on public administration and cooperation or representative government of the government to which it belongs.

It has been proved that e-democracy is an evolutionary path of democracy development with using of new information and communication technologies. Accordingly it's the proposed e-democracy is considered as a tool of democracy, which calls for further development of democracy and improvement of democratic institutions.

Effectiveness of development and implementation of e-democracy tools in a particular state due to the form of government, type of political regime, level of development of technical infrastructure and information society, degree of protection and information security, literacy and awareness of citizens, public trust, access to modern means of communication of certain categories of the population, the ability of the state to support, expand the capabilities and range of applications of information and communication technologies, etc.

Key words: democracy, e-democracy, democratic institutions, principles of democracy, information and communication technologies.